

Марисюк К.Б.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права і процесу
Інституту права, психології та інноваційної освіти,
Національного університету «Львівська політехніка» (м. Львів)*

Лисенко О.О.

*магістрантка
Інституту права, психології та інноваційної освіти,
Національного університету «Львівська політехніка» (м. Львів)*

ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ІЗ ВРАХУВАННЯМ ОБСТАВИН, ЩО ПОМ'ЯКШУЮТЬ ПОКАРАННЯ

Обставини, що пом'якшують покарання, передбачені ч.1 ст. 66 КК України. Як вже зазначалось їх можна поділити на три групи:

1) Такі, що характеризують особу винного. До них відносяться наступні:

- вчинення кримінального правопорушення жінкою в стані вагітності;
- вчинення кримінального правопорушення неповнолітнім;
- з'явлення із зізнанням, щире каяття або активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення;
- добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди;
- надання медичної або іншої допомоги потерпілому безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення

При цьому В.В. Полтавець останні дві ознаки відносить до таких, що характеризують діяння. Видається, що така класифікація є не зовсім правильною, оскільки посткримінальна поведінка особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, включається до її характеристики.

2) Такі, що характеризують як особу винного, так і тяжкість кримінального правопорушення:

- вчинення кримінального правопорушення внаслідок збігу тяжких особистих, сімейних чи інших обставин;
- вчинення кримінального правопорушення під впливом погрози, примусу або через матеріальну, службову чи іншу залежність;
- вчинення кримінального правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного неправомірними або аморальними діями потерпілого;
- виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, поєднане з вчиненням кримінального правопорушення у випадках, передбачених КК України

3) Такі, що характеризують ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення:

- вчинення кримінального правопорушення з перевищенням меж крайньої необхідності.

Відповідно до ч. 2 ст. 66 КК України при призначенні покарання суд може визнати такими, що його пом'якшують, і інші обставини, не зазначені в частині першій цієї статті. На невичерпності переліку цих обставин наголошує і

Пленум Верховного Суду України, зазначаючи у абзаці 1 пункту 5 своєї Постанови «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24 жовтня 2003 р. № 7 у редакції від 06.11.2009 р., що при призначенні покарання суд може визнати пом'якшуючими й інші обставини, не зазначені в ч. 1 цієї статті (наприклад, вчинення кримінального правопорушення внаслідок збігу випадкових обставин чи неправильної поведінки потерпілого, відвернення підсудним шкідливих наслідків кримінального правопорушення, часткове відшкодування шкоди, відшкодування моральної шкоди). Визнання обставини такою, що пом'якшує покарання, має бути вмотивоване у вироку[1].

Проте, така невичерпність переліку обставин, що пом'якшують покарання підтримується не усіма вченими. Так, Т.І. Іванюк вважає, що цей перелік повинен бути вичерпним, оскільки протилежне дає можливість для необмеженого врахування судом таких обставин, і, як наслідок, призводить «до порушення принципів рівності осіб, єдності судової практики, гуманізму та справедливості»[2; с. 237]. З такою думкою важко погодитись, оскільки це призведе до надмірного обмеження суддівського розсуду, а також часто зможе мати наслідком призначення занадто суворого покарання. Ще однією причиною невичерпності такого переліку є те, що законодавцеві важко передбачити усі обставини, що пом'якшують покарання, а наведений перелік є орієнтуючим.

Як показує аналіз судової практики, суди найчастіше визнають обставинами, які пом'якшують покарання, окрім тих, що передбачені у ч.1 ст. 66 КК України, наступні:

- вчинення кримінального правопорушення вперше;
- позитивна характеристика особи винного;
- молодий чи похилий вік особи;
- хворобливий стан;
- наявність на утриманні винного дитини чи іншої непрацездатної особи;
- визнання особою вини у вчиненні кримінального правопорушення;
- складне матеріальне становище;
- наявність у винного державних нагород;
- від вчинення кримінального правопорушення не настали тяжкі наслідки

[2, с. 234]

Як бачимо, суди послуговуються доволі широким спектром пом'якшуючих покарання обставин. Проте, застосування кожної з них повинно бути належним чином обґрунтовано.

Список використаних джерел

1. Про практику призначення судами кримінального покарання: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 7 у редакції від 06.11.2009 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03>

2. Іванюк Т.І. Врахування судом обставин, які пом'якшують та обтяжують покарання, не передбачених Кримінальним кодексом України. *Університетські наукові записки*. 2006. №1 (17). С. 234-237.